

Віктор Тімашов

Київський національний торговельно-економічний університет,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
timashovv@bigmir.net

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

© Тімашов В., 2017

Розглядається проблематика викорінення корупції як явища в українському соціумі та усунення причин, що її породжують. Наведені умови та форми корупційних правопорушень в Україні. Запропоновано основні складові елементи адміністративно-правового механізму протидії корупції.

Ключові слова: корупція; форма корупційних правопорушень; громадянське суспільство; інформаційний простір; протидія та запобігання корупції; ринкові відносини; правові реформи.

Віктор Тімашов

ПРИЧИНЫ И УСЛОВИЯ КОРРУПЦИИ В УКРАИНЕ

Рассматривается проблематика искоренения коррупции как явления в украинском социуме и устранение причин, ее порождающих. Также приведены условия и формы коррупционных правонарушений в Украине. Предложены основные составляющие элементы административно-правового механизма противодействия коррупции.

Ключевые слова: коррупция; формы коррупционных правонарушений; гражданское общество; информационное пространство; противодействие и предотвращение коррупции; рыночные отношения; правовые реформы.

Viktor Timashov

Kyiv National University of Trade and Economics,
Department administrative,
financial and information law
Ph.D.

THE CAUSES AND CONDITIONS OF CORRUPTION IN UKRAINE

The article is devoted to problems of solving corruption as a phenomenon in the Ukrainian society and eliminate its causes. Also, given the conditions and forms of corruption offenses in Ukraine. The basic constituent elements of administrative and legal mechanism for combating corruption.

Key words: corruption; forms of corruption offenses; civil society; information environment; combating and preventing corruption; market relations; legal reforms.

Постановка проблеми. З'ясування причин та умов, які детермінують корупційні правопорушення, є необхідною умовою ефективної профілактики цих діянь, а також дає можливість зрозуміти зумовленість такого антисоціального явища, як корупція і, відповідно, визначити її поши-

реність і характер. Розгляд цього питання є важливим ще й з огляду на те, що корупція є явищем, яке саморозвивається і самодетермінується у межах загальної системи – суспільства загалом, а також детермінує низку інших негативних соціальних явищ.

Корупційні правопорушення, як й інші види посягань, зумовлює система причин та умов. Причини та умови корупції можна поділити на політичні, економічні, правові, організаційно-управлінські та соціально-психологічні криміногенні фактори.

Зазначимо, що майже кожний п'ятий громадянин України основною причиною корупції вважає моральний занепад суспільства, який породжує апатію, песимізм, падіння довіри до влади та інші негативні емоції. До того ж соціологічні дослідження свідчать про те, що значна частина громадян України не оцінює корупцію негативно і вважає для себе за можливе за допомогою корумпованих відносин (давання хабарів, використання службових можливостей родичів, друзів, знайомих, які перебувають на державній службі тощо) вирішувати особисті питання. Згідно з опитуваннями, приблизно 75 % жителів України переконані, що для позитивного вирішення питань у державних органах потрібно обов'язково давати хабарі. Все це свідчить про невисоку морально-психологічну готовність населення до рішучої протидії як корупції загалом, так і корупційним правопорушенням зокрема, тобто за такої морально-психологічної ситуації суспільство не тільки змиралося з існуючою ситуацією, пристосовувавши до неї правила поведінки, а й визнає корупційні відносини припустимими з погляду моралі й ефективними – з позиції досягнення результату.

Зазначені вище фактори не є постійними і вичерпними, вони є тільки частиною основних детермінант, які зумовлюють існування корупції в Україні. Але й вони свідчать про те, що наведений перелік обставин є породженням не однієї чи кількох, а цілої системи різних за характером, силою детермінуючого впливу та сфер прояву соціальних передумов, корупції.

Аналіз дослідження проблеми. Науково-теоретичною базою дослідження є загальнотеоретичні праці фахівців адміністративного та інших галузей права, зокрема: Г. Аванесова, В. Авер'янова, Ю. Битяка, І. Голосніченка, Є. Додіна, Л. Ковалюк, Р. Калюжного, Т. Коломоець, В. Колпакова, О. Кузьменко, О. Остапенка, Н. Плахотнюка, О. Петришина, В. Ребкало, Н. Бортник та ін.

Помітний внесок у вивчення проблем правової протидії корупції зробили такі вітчизняні науковці, як Л. Багрій-Шахматов, В. Гаращук, В. Грохольський, І. Даньшин, О. Джужа, О. Дульський, А. Закалюк, В. Зеленецький, О. Кальман, М. Камлик, П. Матишевський, Г. Матусовський, А. Редька, І. Сервецький, І. Туркевич, М. Хавронюк, В. Шакур, та зарубіжні Д. Бахрах, Б. Волженкін, О. Гределанд, М. Костенніков, В. Кудрявцева, А. Куракін, С. Коткіна, Р. Клітгард, В. Мілер, С. Роуз-Екерман та ін.

Мета роботи – дослідити умови і причини, що впливають на рівень корупціогенності в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

- проаналізувати понятійні категорії причин та умов корупції;
- з'ясувати найкорупційніші галузі у діяльності органів державної влади;
- надати пропозиції щодо державної політики у сфері протидії корупції у державній службі.

Об'єктом дослідження є вивчення окремих напрямів діяльності виконавчої влади, у яких фіксується найбільший рівень корупції.

Виклад основного матеріалу. Під причинами й умовами корупції розуміють насамперед конкретні обставини, на основі яких виникають та здійснюються корупційні правопорушення [1].

С. Верстюк наголошує, що причиною появи корупції є існування держави як такої, і уточнює, що найсприятливішою для розвитку корупції є ситуація, “коли держава виконує свої функції неефективно” [2, с. 66–74].

Погоджуємося з думкою В. Гвоздецького, який вважає, що основними формами корупційних правопорушень в органах державної влади, є:

- відмова фізичним та юридичним особам в інформації, надання якої передбачене законодавством, умисне її затримання, надання недостовірної інформації;
- протиправне сприяння фізичним і юридичним особам – учасникам процедурних закупівель;
- надання незаконних переваг фізичним або юридичним особам під час підготовки і прийняття нормативно-правових актів чи рішень;
- незаконне одержання суб'єктом відповідальності за корупційні правопорушення матеріальних благ, послуг, пільг чи інших переваг;
- сприяння особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, фізичним або юридичним особам у здійсненні ними підприємницької діяльності, а так само отриманні субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг з метою незаконного одержання за це матеріальних благ, послуг, пільг чи інших переваг [3, с. 168].

“Найприбутковішими” у плані корупції потрібно виділити: видобуток природних ресурсів; податкові пільги; продаж сировинних товарів за цінами, нижчими від ринкових; продаж державних активів, особливо приватизація державних підприємств; надання монопольного допуску до певного виду комерційної діяльності; контроль над тіньовою економікою і нелегальним бізнесом; призначення на відповідальні посади; присвоєння спеціальних, почесних та інших звань.

Поділяємо думку частини дослідників, які стверджують, що сьогодні поширення набули правопорушення, пов'язані з довільним використанням суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення своїх службових повноважень, зокрема:

- отримання відсотків, т. зв. “відкатів”, від державних контрактів;
- погрози з боку працівників фіскальних органів про накладання додаткових зборів на платників податків чи імпортерів, аж поки неправомірну вигоду не буде надано;
- присудження контрактів, виконання яких фінансується з Державного бюджету, за винагороду “своїм” партнерам чи фірмам або самим собі;
- погрози застосування каральних санкцій з боку спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції з метою отримання неправомірної вигоди від суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення;
- обкладання своєрідною даниною підпорядкованих службових осіб, спонукаючи останніх займатися протиправними поборами і передавати відповідну частину зібраних коштів вищому керівництву [4].

Щорічне дослідження Transparency International засвідчило, що: “Україна, разом з країнами Східної, Південно-Східної Європи та Центральної Азії сприймається її населенням як висококорумпована держава. Місце України у рейтингу корумпованості країн світу з оцінкою у 2,2 бала та загальні темпи поширення корупції у державі вимагають рішучих заходів для порятунку країни та виходу з корупційної небезпеки” [5].

За останні три роки позиції України погіршилися на 5 пунктів. У разі, якщо негативна тенденція збережеться, Україна за п'ять–сім років може наздогнати Сомалі. Сьогодні відомо, що більшість держав із рейтингом у 2 бали і менше перебувають у військових конфліктах. Результати багатьох незалежних досліджень, включно з даними Transparency International, свідчать про те, що країни, які сприймаються як найкорумпованіші, є тими самими країнами, що найбільше страждають від довготривалих конфліктів, спрямованих на знищення державної інфраструктури. Суспільство в Україні уже сьогодні відчуває болючі симптоми проявів корупції. Це значні масштаби розкрадання державних коштів, зростання рівня безробіття та бідності, фактична неспроможність держави протидіяти небезпечним хворобам, що зрештою призводить до поступового зменшення робото спроможного контингенту і населення загалом. Особливою ознакою традиційно високого рівня корупції у різних сферах життя українського суспільства є те, що населення сприймає корупцію як закономірне явище [6].

Сучасне становище нашої країни характеризується обмеженими можливостями щодо економічного і людського розвитку, недостатнім рівнем глобальної конкурентоспроможності, зокрема, за показником якості державних інституцій, внутрішньої та зовнішньої безпеки, високим рівнем корупції та низьким рівнем задоволеності громадян діяльністю органів державної влади. Цей стан нашої країни підтверджується заявами та звітами міжнародних експертів та організацій, які відстежують практику протидії корупції у світі. Так, президент GRECO Драго Кос в інтерв'ю “Дзеркалу тижня” заявив, що в Україні спостерігається незначний поступ у боротьбі з корупцією на

законодавчому рівні, але практичні зміни покищо відбуваються ще повільніше: “Ми справді бачимо певний прогрес на законодавчому та інституційному рівнях. Але цього, звісно, замало, оскільки нам важливо побачити реальні зміни на практиці, у повсякденному житті українців. І тут я би хотів звернути вашу увагу на істотний розрив між уже прийнятим законодавством, яке набрало чинності, та його виконанням” [7].

Дослідники здебільшого звертають увагу на те, що причини та умови поширення корупції у країні перебувають у тісному взаємозв'язку з такими явищами, як криза і незбалансованість економічних відносин, високі податки, падіння продуктивності праці, зростання безробіття, бюджетний дефіцит, правовий нігілізм, погіршення виконавчої дисципліни [8, с. 11–12]. Загальновідомо, що потужним фактором корумпування суспільних відносин виступають криміналізація та тінізація економіки, хибна методологія і непрозора приватизація державного й комунального майна [9, с. 30–31].

Деякі дослідники стверджують, що різке зростання корупції завжди спостерігається за зміни фундаментальних умов життя [10, с. 2–3]. При цьому дослідження підтверджують, що передумовою зростання масштабів корупції є не самі по собі реформи, не фундаментальні зміни, а їхній характер, порядок здійснення тощо (варто зазначити, що свого часу ринкові реформи визнали причиною корупції усього 8 % опитаних громадян України [11, с. 35].

Суспільна перебудова, зміна форм державного устрою та політичного режиму, що наявні на пострадянському просторі, й, зокрема, в Україні, зруйнували усталені тоталітарні моделі регуляції економічних і політичних процесів [12, с. 37]. У будь-якій країні непрозорість процесу формування органів державної влади й органів місцевого самоврядування, що нерідко бачимо в Україні, зумовлює їх корупційний характер. Унаслідок цього легітимні стосунки у системі влади тією чи іншою мірою підміняються корупційними. Корупція на рівні формування органів влади, вироблення та реалізації рішень перестає бути видом девіантної поведінки, набуваючи характеру їхньої норми. Це підриває легітимність державної влади, провокує подальше поширення корупції на нижчих рівнях державної влади та в інших сферах суспільного життя, сприяє правовому нігілізму і зневірі у дієвості принципу верховенства права [13].

Практика становлення та розвитку антикорупційного законодавства в Україні, наукові публікації із цієї проблематики свідчать про недостатню напрацьованість окремих її аспектів, зокрема адміністративно-правового механізму забезпечення протидії корупції.

На нашу думку, основними складовими елементами адміністративно-правового механізму протидії корупції є правовідносини у сфері протидії корупції як різновид суспільних відносин, що регламентуються правовими нормами і забезпечують взаємодію останніх із відповідними суб'єктами протидії корупції; норми права, що визначають права та обов'язки суб'єктів протидії корупції; нормативно-правові акти, які регламентують різноманітні сторони протидії корупції і формують комплексне й універсальне антикорупційне законодавство; державні органи, які покликані протидіяти корупції у процесі своєї повсякденної діяльності; адміністративна відповідальність як складова адміністративного примусу, що застосовується до суб'єктів корупційних правопорушень за умови порушення ними чинного законодавства України.

I. Яцків до напрямів протидії корупції в Україні зараховує:

- 1) подальше вдосконалення законодавчої бази;
- 2) запобігання корупції;
- 3) виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень;
- 4) забезпечення покарання осіб, винних у вчиненні корупційних правопорушень;
- 5) поновлення порушених корупційними діяннями законних прав та інтересів осіб;
- 6) усунення наслідків корупційних діянь [14, с. 161].

I. Коруля зазначає, що багатьом країнам уже вдалося створити ефективний механізм протидії корупційним виявам. Усі вони мають деякі особливості в організації активної протидії корупції, але все ж таки спільним для них є:

- 1) бажання організації активної протидії корупційним виявам;
- 2) створення активної правової бази;
- 3) залучення громадських організацій до протидії корупційним виявам [15, с. 26].

Вважаємо, що ефективна протидія корупції можлива тільки за об'єднання спільних зусиль, із залученням усіх зацікавлених у цьому сторін – державного сектору, цивільного суспільства, приватного сектору. Досвід свідчить, що успіхів у подоланні корупції досягають ті країни, які збіль-

шують прозорість влади через розбудову громадянського суспільства та забезпечення свободи слова [16, с. 160].

Загальновизнано, що корупція перешкоджає економічному розвитку і становить реальну загрозу устрою будь-якого суспільства. Тому пропонується загальний для усіх країн принцип – це доброчесність державного службовця. Можна навести приклад, як виглядають основні етичні норми (принципи) поведінки посадової особи, які розроблені Міжнародним інститутом адміністративних наук. Головним принципом є обов'язок виконувати роботу в обсязі повного робочого дня й отримувати за це заробітну плату. Це означає, що службовці повинні служити на благо суспільства, а не вдаватися до нескінченних зволікань і думати про користь для себе, провокуючи людей на підношення (і це для того, щоб вони виконали свій службовий обов'язок!). Будь-яка додаткова оплата за послуги має надходити до держави, а не до службовця. Будь-яка додаткова компенсація, що виплачується державному службовцю, повинна відповідати продуктивності його праці, а не бажанню громадян заплатити за послугу, оскільки такий підхід потягне за собою практику вимагання [17, с. 106].

Узагальнюючи норми міжнародно-правових актів та інших документів, які стосуються боротьби з корупцією, можна їх поділити на такі, що передбачають: кримінальну відповідальність, адміністративні заходи та законодавчі механізми запобігання корупції, процедури виявлення і притягнення до відповідальності корумпованих службовців, правові положення з питань економічних заходів подолання корупції [18, с. 18].

Багато колишніх парламентарів, чиновників, працівників правоохоронних органів безперешкодно переходять із державних у приватні структури, де “успішно” використовують не тільки здобуту інформацію і відомості, а й знання та навички. Актуальність цієї проблеми для України підтверджується матеріалами проведених досліджень та опитувань державних службовців щодо їх життєвих планів у разі залишення державної служби. Після залишення державної служби вони планують:

- працювати у приватному секторі на посадах, де можуть бути корисними знання, досвід та зв'язки, отримані на державній службі, – 52,5 % опитаних;
- працювати у приватному секторі незалежно від нинішньої посади – 10,7 % опитаних;
- займатись власним бізнесом – 10,0 % опитаних;
- інші плани – 26,8 % опитаних [19].

Очевидно, що професійна діяльність екс-службовця (особливо керівника) у тій сфері, що є об'єктом контрольно-дозвільної, регуляторної діяльності відомства, у якому він раніше працював, має підвищений ризик корупційності, бо існує доволі значний “попит” на цю категорію працівників. Незалежно від того, наскільки жорстко чи суворо здійснюються заходи кримінального переслідування, будь-яке суспільство реально може покарати лише невелику кількість посадових осіб, які зловживають своїм службовим становищем. Тому для підвищення доброчесності урядових службовців потрібні адміністративні, управлінські, законодавчі механізми, а також механізми звітності [17, с. 113].

Висновки. Найближчими цілями політики України щодо протидії корупційним правопорушенням у системі державної служби є такі: захист інтересів Державного бюджету; зміцнення економічних і політичних позицій України у світовому співтоваристві; вдосконалення протидії корупції; забезпечення створення комплексної системи державного контролю за виконанням антикорупційного законодавства; активізація участі України у розвитку міжнародного співробітництва у сфері протидії корупції; приведення законодавства України відповідно до міжнародно-правових актів та подальше формування інститутів громадянського суспільства.

Однією зі сторін організації і функціонування системи державної служби є визначення факторів, які приводять у дію механізм регулювання відносин, від яких залежить характер самої системи державної служби, її мета, завдання, функції. Умовно механізм можна поділити на елементи, кожен з яких передбачає і централізоване управління, і управління з урахуванням розвитку різних організаційно-правових форм системи управління. Кожен елемент системи державної служби, будучи системою для елементів, що його становлять, має власні, характерні тільки для нього, властивості, які залежать від елементів цієї системи та її структури. Жодна система не існує сама по собі, а завжди перебуває у певному середовищі, з яким взаємодіє і під впливом якого у ній відбуваються зміни, що відображаються системою.

Отже, механізм протидії корупційним правопорушенням у системі державної власності складається з кількох елементів, кожен з яких є складним самостійним утворенням, тобто системою. Проте сутність механізму полягає у розумінні того, що дає поєднання цих елементів у системному плані. Взаємодія елементів виявляється у тому, що механізм управління забезпечує їх органічний взаємозв'язок між собою, надає їм нові ознаки, забезпечує їх взаємний перехід і ту комбінацію, яка характеризує ефективність протидії корупційним правопорушенням. Саме системний підхід дає можливість визначити і якість елементів окремо, і їх об'єднання у єдине ціле – механізм протидії корупційним правопорушенням у системі державної служби.

1. Литвак О. М. Державний контроль за злочинністю (кримінологічний аспект) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / О. М. Литвак. – Х., 2001. – 370 с. 2. Верстюк С. Корупція: визначення, причини появи, вплив на економіку / С. Верстюк // Економіка України. – 2001. – № 3. – С. 66–74. 3. Гвоздецький В. Д. Адміністративно-правові та організаційні засади запобігання та протидії корупції в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / В. Д. Гвоздецький. – К., 2014. – 587 с. 4. Журавський В. С. Корупція в Україні – не політика : моногр. / В. С. Журавський, М. І. Михальченко, О. М. Михальченко. – К.: Фенікс, 2007. – 408 с. 5. Дрьомов С. В. Корупція в Україні : причини поширення та механізми протидії / С. В. Дрьомов, Ю. Г. Кальниша ; за ред. Ю. Г. Кальниша. – К.: ДП “НВЦ “Пріоритети”, 2010. – 88 с. 6. Розвиток механізмів залучення громадськості до заходів протидії корупції в Україні. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/266/>. 7. Інтерв'ю з колишнім Президентом GRECO Драго Косом / GRECO : Україна провалила боротьбу з корупцією // Дзеркало тижня. – 2011. – 28 травня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.for-ua.com/politics/2011/05/28/121348.html>. 8. Клочков В. Г. Суть та заходи боротьби з корупцією / В. Г. Клочков // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 7. – С. 11–22. 9. Биленчук П. Д. Транснаціональна преступность: состояние и трансформация / С. Е. Еркенов, А. В. Кофанов. – К.: Атика, 1999. – 276 с. 10. Степашин С. В. Против криминализации России / С. В. Степашин // Российская юстиция. – 2000. – № 1. – С. 2–3. 11. Аналітичний звіт за результатами соціологічного дослідження : загальнонаціональне опитування // Погляд громадян на проблему корупції в Україні: підготовлено Центром “Імідж – Контроль” для програми “Партнерство за прозоре суспільство”. – К., 2003. – 94 с. 12. Невмержицький Є. В. Суспільство перехідного типу : соціальна безпека та чинники загроз / Є. В. Невмержицький // Вісник Академії праці і соціальних відносин. – 2002. – № 5. – С. 37–40. 13. Ковбасюк Ю. Антикоруційна політика державних органів влади України / Ю. Ковбасюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/218/>. 14. Яцків І. І. Механізм, причини та заходи протидії корупції: загальна характеристика / І. І. Яцків // Держава і закон: теорія, практика, методика : зб. наук. пр. – Івано-Франківськ : ПЮІ ЛьвДУВС, 2008. – Вип. 3. – С. 155–163. 15. Коруля І. В. Досвід попередження та прискічення корупції у зарубіжних країнах / І. В. Коруля // Наше право. – 2009. – № 1, Ч. 2. – С. 26–30. 16. Жовнір О. З. Дослідження протидії корупційним проявам через аналіз окремих функцій державного управління / О. З. Жовнір // Держава і право: de lege praeterita, instante, futura : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 27–28 листопада 2009 р.) / Одес. нац. юрид. акад. – Миколаїв : Гліон, 2009. – С. 159–160. 17. Захарчук О. З. Використання досвіду органів влади зарубіжних країн у боротьбі з корупційними правопорушеннями в Україні: адміністративно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О. З. Захарчук. – Л., 2012. – 166 с. 18. Василичук В. І. Проблеми хабарництва і корупції: міжнародний досвід / В. І. Василичук // Організація боротьби з корупцією та хабарництвом : тези доп. міжвідом. семінару-наради / відп. ред. Л. П. Скалосуб, Ю. О. Дехтяр, В. І. Василичук. – К., 2009. – С. 15–24. 19. Зменшення ризиків конфлікту інтересів [Електронний ресурс]. – Сайт державної виконавчої служби у Запорізькій області. – Режим доступу: <http://www.dvs-zp.gov.ua/node/1683>.

REFERENCES

1. Ly'tvak O. M. Derzhavny'j kontrol' za zlochy'nnistyju (kry'minologichny'j aspekt), Diss, kand.yury'd. nauk [State control of crime (criminological aspect). Cand. legal. sci. diss.]. Kharkov, 2001. 370 p. 2. Verstyuk S. Korupciya: vy'znachennya, pry'chy'ny' poyavy', vply'v na ekonomiku [Corruption:

definition, causes, impact on the economy]. *Ekonomika Ukrainy*, 2001, Vol. 3, 66–74 pp.

3. Gvozdecz'kyj V. D. *Administratyvno-pravovi ta organizacijni zasady zapobigannya ta proty'diyi korupciyi v Ukraini*, Diss, kand.yury'd. nauk [Administrative-legal and organizational basis of prevention and counteraction of corruption in Ukraine. Cand. legal. sci. diss.]. Kiev, 2014. 587 p.

4. Zhuravs'kyj V. S. *Korupciya v Ukraini – ne polityka (Corruption in Ukraine – not politics)*, Kyiv, Feniks Publ., 2007. 408 p.

5. Dr'omov S. V. *Korupciya v Ukraini : pry'chy'ny' poshy'rennya ta mexanizmy' proty'diyi (Corruption in Ukraine : reasons for the distribution and mechanisms of resistance)*, Kyiv, SE “NPC “Priorities” Publ., 2010. 88 p.

6. Rozvy'tok mexanizmiv zaluchennya gromads'kosti do zaxodiv proty'diyi korupciyi v Ukraini. *Anality'chna zapy'ska. [The development of mechanisms to involve the public in measures to counteract corruption in Ukraine. Analytical note.]*. Available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/266/>.

7. Interv'yu z koly'shim Prezy'dentom GRECO Drago Kosom / GRECO : *Ukrayina provaly'la borot'bu z korupciyeyu [Interview with koolism President of GRECO Drago KOs / GRECO : Ukraine has failed in the fight against corruption]*. Available at: <http://ua.for-ua.com/politics/2011/05/28/121348.html>.

8. Klochkov V. G. *Sut' ta zaxody' borot'by' z korupciyeyu [The essence and measure of fight against corruption]*. Prokuratura. Lyudy'na. Derzhava., 2005, Vol. 7, 11–22 pp.

9. Bilenchuk P. D. *Transnacional'naja prestupnost' : sostojanie i transformacija (Transnational crime : state and transformation)*. Kyiv, Atika Publ., 1999. 276 p.

10. Stepashin S. V. *Protiv kriminalizacii Rossii [The criminalization of Russia]*. *Rossijskaja justicija*, 2000, Vol. 1, 2–3 pp.

11. *Anality'chny'j zvit za rezul'tatamy' sociologichnogo doslidzhennya : zagal'nonacional'ne opy'tuvannya (Analytical report on the results of sociological research : a national survey)*. *Poglyad gromadyan na problemu korupciyi v Ukraini: pidgotovleno Centrom “Imidzh – Kontrol” dlya programy' “Partnerstvo za prozore suspil'stvo”*, Kiev, 2003. 94 p.

12. Nevmerzhy'cz'kyj Ye. V. *Suspil'stvo perexidnogo ty'pu : social'na bezpeka ta chy'ny'ky' zagroz [Society transitional type : social security and the threats]*. *Visny'k Akademiyi praci i social'ny'x vidnosy'n*, 2002, Vol. 5, 37–40 pp.

13. Kovbasyuk Yu. *Anty'korupcijna polityka derzhavny'x organiv vlady' Ukrainy' [Anti-corruption policy of the state authorities of Ukraine]*. Available at: <http://www.viche.info/journal/218/>.

14. Yaczkiv I. I. *Mexanizm, pry'chy'ny' ta zaxody' proty'diyi korupciyi: zagal'na xaraktery'sty'ka zagroz [Mechanism, causes and countermeasures of corruption: a General overview]*. *Derzhava i zakon: teoriya, prakty'ka, metody'ka*, 2008, Vol. 3, 155–163 pp.

15. Korulya I. V. *Dosvid poperedzhennya ta pry'sichennya korupciyi v zarubizhny'x krayinax [Experience warning and prescene corruption in foreign countries]*. *Nashe pravo*, 2009, Vol. 1 (2), 26–30 pp.

16. Zhovnir O. Z. *Doslidzhennya proty'diyi korupcijny'm proyavam cherez analiz okremy'x funkcij derzhavnogo upravlinnya [The study of anti-corruption activities through the analysis of individual functions of public administration]*. *Derzhava i pravo: de lege praeterita, instante, futura*, Nikolaev : Ilion Publ., 2009, 159–160 pp.

17. Zaxarchuk O. Z. *Vy'kory'stannya dosvidu organiv vlady' zarubizhny'x krayin u borot'bi z korupcijny'my' pravoporushennyamy' v Ukraini: administratyvno-pravovy'j aspekt, Diss, kand.yury'd. nauk [Using the experience of the authorities of foreign countries in fighting corruption in Ukraine: administrative and legal aspect. Cand. legal. sci. diss.]*. Lviv, 2012. 166 p.

18. Vasy'ly'nchuk V. I. *Problemy' xabarny'cz'tva i korupciyi: mizhnarodny'j dosvid [The problems of bribery and corruption: international experience]*. *Organizaciya borot'by' z korupciyeyu ta xabarny'cz'tvom*, Kiev , 2009, 15–24 pp.

19. *Zmenshennya ry'zy'kiv konfliktu interesiv [Reducing the risks of conflict of interest]*. Available at: <http://www.dvs-zp.gov.ua/node/1683>.

Дата надходження: 19.03.2017 р.